

Vägledning för upprättande av arbetsmiljöplan

Syftet med en arbetsmiljöplan är att alla på arbetsplatsen ska känna till ordnings- och skyddsregler, de särskilda risker som finns identifierade i projektet samt de skyddsåtgärder som ska vidtas för att undvika dessa risker. Arbetsmiljöplanen beskriver också hur skyddsarbetet på arbetsplatsen är organiserat och hur samordningen ska gå till om arbetet utförs på en plats där annan verksamhet kommer att pågå samtidigt.

Byggherren och byggarbetsmiljösamordnaren för planeringen och projekteringen (BAS-P) ska se till att en arbetsmiljöplan upprättas och finns tillgänglig innan byggarbetsplatsen etableras.

Byggarbetsmiljösamordnaren för utförandet (BAS-U) övertar arbetsmiljöplanen och ska se till att den finns tillgänglig på arbetsplatsen innan den etableras. BAS-U ska genomföra alla anpassningar i arbetsmiljöplanen så att den stämmer överens med de arbetsmetoder som verkligen används och till de verkliga förutsättningarna för arbetets utförande. Även beskrivningen av hur arbetsmiljöarbetet ska organiseras ska vara uppdaterad. Vid alla ändringar i arbetets utförande av betydelse eller ändrade förutsättningar av betydelse för arbetsmiljön ska BAS-U göra en ny anpassning.

Innehållet i arbetsmiljöplanen ska förmedlas till alla på arbetsplatsen. Alla som beträder arbetsplatsen ska följa de ordnings- och skyddsregler som utfärdats – det gäller även besökare. Utländska byggnadsarbetare ska kunna ta del av informationen i planen på ett språk de behärskar.

1. Mall för arbetsmiljöplan

Mallen omfattar en första sidan och följande fyra delar: (1) ordnings- och skyddsregler, (2) arbetsplatsorganisation, (3) annan pågående verksamhet på platsen, (4) riskanalys och åtgärdsbeskrivningar för arbeten med särskild risk. Text markerad med **gult** ska bytas ut och kompletteras med aktuell information. Text markerad med **grönt** ska raderas.

Första sidan

Fyll i uppgifter om: arbetsplats, total-/generalentreprenör, BAS-P och datum för arbetsmiljöplanens upprättande, BAS-U och datum för övertagande.

Tabellen ”revidering” ska fyllas i vid varje anpassning/revidering av arbetsmiljöplanen.

Gemensam byggprocess, Lokalförvaltningen

Del 1 – Ordnings- och skyddsregler

Ordnings- och skyddsreglerna ska anpassas för varje arbetsplats. De ska vara kortfattade och tydliga, t.ex. *"förbandslåda hänger på väggen vid entrén i arbetsboden"* och *"skyddshjälm ska alltid användas, undantaget arbeten inomhus i hus B"*. Överlämna ej åt läsaren att tolka reglerna på egen hand.

Del 2 – Arbetsplatsens arbetsmiljöorganisation

Fyll i uppgifter om arbetsplatsen och arbetsplatsens arbetsmiljöorganisation.

Del 3 – Annan pågående verksamhet på platsen

Om arbetet ska utföras på en plats där annan verksamhet kommer att pågå samtidigt ska detta beaktas i planen, t.ex. om arbeten utförs i en skola där det pågår skolverksamhet.

Del 4 – Riskanalyser och arbetsberedningar för arbeten med särskild risk

Riskanalyser och arbetsberedningar för arbeten med särskild risk enligt AFS 1999:3 § 12a 1-13 ska utföras av samtliga verksamma företag på arbetsplatsen. Dessa ska lämnas till BAS-U som ansvarar för att de arbetas in i arbetsplatsens gemensamma arbetsmiljöplan. Inget arbete med särskild risk får påbörjas före det att alla risker identifierats, analyserats och arbetsberedningar för att undvika riskerna upprättats och är inarbetade i arbetsmiljöplanen. Tänk på att:

- beakta projektörernas riskbedömningar och förslag på arbetsutförande för arbeten med särskild risk enligt AFS 1999:3 § 12a 1-13
- identifiera de riskområden som förekommer i projektet och markera dem med ett kryss i tabellen på sidan 5 i arbetsmiljöplanen
- identifiera de arbetsmoment inom respektive riskområde som medför särskild risk och vilken tänkbar skada som respektive arbetsmoment kan medföra
- beskriv slutligen vilka åtgärder som ska vidtas för att undvika de identifierade riskerna.

Arbetsberedningarnas omfattning beror av arbetets komplexitet. Vid ett mindre komplicerat arbete kan det räcka med en enkel arbetsberedning medan ett komplicerat arbete kan kräva såväl detaljerade instruktioner, beräkningar och ritningar, t.ex. beräkning av släntlutningar samt var schaktmaskiner och massor kan placeras invid schakter.

Exempel på faktorer som behöver beaktas framgår i slutet av den här vägledningen, sid 3-7.

2. Exempel på faktorer som behöver beaktas vid en riskbedömning

1. Arbete med risk för fall till lägre nivå där nivåskillnaden är 2 meter eller mer

- uppförande, användning, demontering av olika typer ställningar, t.ex. fasad-, häng- och rullställningar:
 - planering av arbetet – fallskydd vid de olika momenten
 - lastklass, bredd och tillträdesleder
 - kompetens hos ställningsbyggarna (utbildningskrav fr.o.m. 2006-07-01)
 - ställningsdokumentation
- skyddstäckning eller skyddsräcke för öppningar och hål
- typ av skyddsräcken och infästningsanordningar
- skyddsräcken vid takfot, takkant och bjälklagskant samt räckenas infästningspunkter
- fästen för skyddsnät
- hur skyddsnät monteras och demonteras
- förbindelse- och tillträdesleder (trappor och hiss)
- användning av mobil arbetsplattform
- användning av personlyft med truck och kran
- användning av personlig fallskyddsutrustning:
 - typ av utrustning
 - hur infästningspunkterna är anordnade samt vilka krafter de är avsedda för
- permanenta infästningar för fallskydd vid takarbete
- ytsträvhets/halksäkerhet
- genomtrampningssäkerhet
- annat fallskydd.

2. Arbete som innebär risk att begravas under jordmassor eller sjunka ner i lös mark

- stödkonstruktioner och släntlutningar
- spontning, glesspontning, schaktsläde och släntlutningar
- markstabiliserande åtgärder
- säkert avstånd från schaktkant till belastningar, t.ex. schaktmassor och fordon.

Allmänt

Det är viktigt att de geotekniska förhållandena klarläggs på projekteringsstadiet av den som låter utföra arbetet (byggherren). Åtgärder mot rasrisk, som stödkonstruktion och släntlutning, ska alltid redovisas i arbetsmiljöplanen.

Gemensam byggprocess, Lokalförvaltningen

Pålning, slagning och dragning av spont kan ibland betraktas som hantering av tunga byggelement (vikt över 500 kg). Om så är fallet ska ett åtgärdsförslag redovisas under punkt 11 "Arbete vid vilket lansering, montering och nedmontering av tunga byggelement eller tunga formbyggnadselement ingår".

Överstiger fallhöjden två meter i spontgroparna ska skydd mot fall och förbindelseleder redovisas under punkt 1 "Arbete med risk för fall till lägre nivå där nivåskillnaden är 2 meter eller mer".

Om schakten riskerar att fyllas med vatten ska förslag på åtgärder framgå under punkt 6 "Arbete som medför risk för drunkning".

3. Arbete med sådana kemiska och biologiska ämnen som medför särskild fara för hälsa och säkerhet eller som enligt Arbetarskyddsstyrelsen eller Arbetsmiljöverkets föreskrifter omfattas av krav på medicinsk kontroll (t.ex. asbest, kvarts, hårdplaster, bly, kadmium, keramiska fibrer)

- hanterings- och skyddsinstruktioner för produkter som är märkta med symbol för "Fara"
- personlig skyddsutrustning
- avspärningar
- skyddsföreskrifter för arbeten som kräver medicinsk kontroll
- varuinformationsblad/säkerhetsdatablad
- förekomst av kemiska och/eller biologiska ämnen i byggnad vid rivning/ombyggnad
- förekomst av kemiska och/eller biologiska ämnen i material och produkter.

4. Arbete där de som arbetar exponeras för joniserande strålning och för vilket kontrollerat område eller skyddat område ska inrättas enligt Statens strålskyddsinstituts föreskrifter (SSI FS 1998:3) om kategoriindelning av arbetstagare och arbetsställen vid verksamhet med joniserande strålning

- instruktioner och skriftliga hanteringsföreskrifter
- ämnen och material med joniserande strålning
- strålningsnivåer
- mätning och kontroller
- tillstånd, avspärningar och skyltningar.

Allmänt

Joniserande strålning kan antingen vara elektromagnetisk strålning (ultraviolett-, röntgen-, alfa-, beta-, gammastrålning) eller partikelstrålning (energirika elektroner, protoner, m.m. som har en energi på några elektronvolt). Radioaktiva substanser avger joniserande strålning. För mer information, se Statens strålskyddsinstituts föreskrifter.

5. Arbete i närheten av högspänningsledningar

- förekomst av högspänningsledningar
- kontakter med nätägaren
- hur högspänningsledningar kan göras strömlösa
- hur högspänningsledningar kan dras om och vem som ansvarar för det
- skriftliga skydds- och hanteringsföreskrifter
- elsäkerhetsmän
- skyddsjordning
- avspärningar och skyltningar
- säkerhetsavstånd.

Allmänt

Kraftledningar, spårbunden trafik och ställverk är exempel på anläggningar med högspänningsledningar.

6. Arbete som medför risk för drunkning

- planering av arbetet
- beredskap på arbetsstället
- infästningar för skyddsanordningar
- flytväst, livlina, isdubbar, isbroddar, skyddsnät, livbåt
- vattennivå, flöden och klimat.

7. Arbete i brunnar och tunnlar samt anläggningsarbete under jord

- geoteknisk undersökning
- ventilationsplanering
- utrymningsvägar
- radonrisk
- radiokommunikation
- belysning
- gångutrymme vid fordonstrafik
- uppgift om antal personer under jord och var de befinner sig
- fortlöpande avgasmätning
- förbud avseende bensin, etanol och gas
- larm vid brand ras eller gasutsläpp
- brandbekämpning
- dammbekämpning

Gemensam byggprocess, Lokalförvaltningen

- skrotning, bergförstärkning och efterkontroll.

8. Arbete som utförs under vatten med dykarutrustning

- personalens kompetens
- krav på kunskap för aktuellt arbete
- läkarundersökning
- arbetsinstruktioner
- tillstånd
- avspärningar
- dykledarens namn
- strömförhållanden i vattnet
- dykhinder
- dykläkarjour och tryckkammare
- räddningsutrustning, förteckning över utrustningen
- assistans av dykaren på land
- typgodkänd eller CE-märkt dykarutrustning.

9. Arbete som utförs i kassun under förhöjt lufttryck

- tillstånd
- dykläkarjour och tryckkammare
- krav på företag/personal för arbetets utförande
- räddningsutrustning, förteckning över utrustningen
- säkerhetsrutiner.

10. Arbete vid vilket sprängämnen används

- sprängobjekt
- bergundersökning
- befintliga ledningar
- mängden explosiva varor – användning och förvaring
- åtgärder mot påborrning av sprängmedel
- skydd mot stenkast
- sprängplan:
 - tider för sprängning
 - borrh- och laddplan
 - tändplan
 - täckning
 - poster och deras placering vid sprängning
 - information till omgivningen

Gemensam byggprocess, Lokalförvaltningen

- ventilation vid underjordssprängning.

11. Arbete vid vilket lansering, montering och nedmontering av tunga byggelement eller tunga formbyggnadselement ingår

- arbetsinstruktioner och montageinstruktioner
- ansvarig montageledare (namn och telefonnummer)
- förbindelse- och tillträdesleder
- infästningar, lyftanordningar och lyftredskap för att kunna lyfta elementen
- infästningar för skyddsräcken, montage kabelstegar, ankarskenor i hisschakt, ursparingar för ventilation och rökluckor m.m.
- montageanvisningar innehållande redovisning av:
 - uppställning element/formar som hindrar ras
 - montageordning
 - lyftanordningar, lyftpunkter och vikter
 - tillfällig stagning, stämpning, förankring m.m.
 - stabilisering av hela byggnaden under tiden
 - fallskydd
 - tillträdesleder
 - avspärningar av riskområde
 - ritningar och beräkningar
- personlig skyddsutrustning
- besiktning av lyftanordningar.

12. Arbete på plats eller område med passerande fordonstrafik

- regler för arbetet
- trafikanordningsplan (bilaga till arbetsmiljöplan vid vägarbete)
- omledning av trafiken med hjälp av permanenta eller tillfälliga vägar
- tillfälliga broar eller andra konstruktioner
- hastighetssänkning och signaler, trafikvakt, lots
- skyddsanordningar som hindrar och avleder trafiken
- trafikemissioner och buller
- personlig skyddsutrustning.

Allmänt

Även spårtrafik räknas som passerande fordonstrafik.

13. Rivning av bärande konstruktioner eller hälsofarliga material eller ämnen

- tillstånd

Gemensam byggprocess, Lokalförvaltningen

- avspärningar och vakter
- arbetsinstruktioner
- maskinförarkompetens
- hanterings- och skyddsföreskrifter
- hur och i vilken ordning rivningen ska utföras
- inventering av hälsofarliga material
- konstruktionen och dess inverkan på arbetsmiljön
- stabiliseringsåtgärder, förankring av kvarvarande konstruktioner
- omhändertagande av hälsofarliga material
- damm, buller och vibrationsexponering
- ras och fallskydd
- personlig skyddsutrustning.

3. Exempel på övriga faktorer som ska beaktas vid en riskanalys och där förslag på konkreta åtgärder ska beskrivas

14. Arbeten med risk för belastningsskador

- vikter på material och produkter
- monteringsanvisning
- transport- och tillträdesleder
- hjälpmedel, t.ex. liftar, vagnar m.m.

15. Arbetsplatsens utformning

- placering av bodar, materialupplag etc.
- tillträdes- och transportleder.